

Daniel Křetínský: Pozitivní test na koronavirus. „Statistiky mrtvých? Nesmíme lidi strašit“

Každý ztracený život je obrovským neštěstím. Ale je třeba se také zabývat reálnými čísly, vědět, za co bojujeme, a nevytvářet až přehnanou paniku. Daniel Křetínský (44), jeden z nejprogresivnějších byznysmenů současnosti, majitel elektráren, evropských obchodních řetězců a také vlastník vydavatelství Czech News Center (vydává deník Blesk), sleduje, jak „koronavirová krize“ postupuje celým kontinentem. „Statistika mrtvých? Nesmíme lidi manipulovat,“ upozorňuje majitel Energetického a průmyslového holdingu (EPH) v obsáhlém rozhovoru, který poskytl deníkům Blesk a E15, o nastupující krizi, ochranných opatřeních vlády i samotné nemoci. Mluví i z vlastní zkušenosti. Měl pozitivní test na koronavirus, již je ale uzdraven.

Popište tu Vaši zkušenost.

Měl jsem pocit, jako by na mě začala lézt chřipka nebo viróza. Ale nepřišla.

Nekašlal jsem, neměl jsem teplotu, neměl jsem žádný další příznak. Jen jsem

se pár dní necítil dobře. Zároveň ale musím přiznat, že jsem se v té době nešetřil. Hodně jsem pracoval a cestoval, nevěnoval jsem tomu přílišnou pozornost.

Jak jste reagoval, když Vám lékaři oznámili pozitivní výsledek?

Ovládla mě panika, že jsem musel nakazit strašnou spoustu lidí, protože jsem vůbec netušil, že ten virus v sobě mám. Obvolal jsem všechny lidi, se kterými jsem se potkal a kteří se tím pádem stali rizikovými a otvírali nové vertikály možných nakažených. Celkem se kvůli mně nechalo přetestovat 27 osob. A všechny byly negativní. Včetně rodiny, masérky, zubní hygieničky i spolupracovníků ve firmě, kteří kvůli tomu museli být čtrnáct dní v karanténě.

Podobně vystrašená reakce byla přirozená u většiny nakažených lidí.

Nevěděl jsem, jak nemoc probíhá. Cítil jsem se dobře, ale říkal jsem si, že se to třeba může zhoršit. Ale nic se nedělo. Ve chvíli, kdy série testů ukázala, že ani ty nejbližší kontakty nejsou pozitivní, se mi strašně ulevilo. Pak ale převládlo obrovské překvapení, jaký průběh nemoc COVID-19 také může mít. Na základě čísel, která jsem pak studoval a porovnával, mám na problematiku koronaviru dost jiný pohled než ten, který momentálně mezi veřejností dominuje.

Falešná čísla

Denně na nás padají desítky různých statistik. Jak přibývají nemocní, uzdravení, mrtví. Jaký tedy je ten Váš pohled?

Považuji za neuvěřitelné – a netýká se to samotné České republiky, je to globální problém – jak celé prostředí pracuje s čísly.

Co je na tom neuvěřitelného?

Mám k tomu dvě věci. První, která se neříká lehce, protože se bavíme o lidských životech. Ale neuvěřitelně pracujeme s počtem zemřelých. Každé jedno úmrtí je samozřejmě veliká lidská tragédie. Na druhou stranu, když se pracuje s čísly, musí se s nimi pracovat v kontextu. Jsme konfrontováni se statistikou tisíců mrtvých po celém světě. Ale nikdo neukazuje, jaká je normální statistika úmrtnosti.

Popište to na případu Itálie, kde zatím umřelo nejvíc lidí.

Je to nejvíce postižená země a na koronavirus tam umírá mnohem více lidí, než by muselo, protože kolabuje zdravotnictví. Nicméně k číslům: statisticky v tomto období běžně umírají dva tisíce Italů denně. Za dobu, co je COVID-19 v Itálii intenzivní, což je déle než měsíc, tam tedy ve statisticky běžném roce zemře přes šedesát tisíc lidí. Na koronavirus zemřelo deset tisíc, z nichž někteří by téměř jistě zemřeli letos stejně. To číslo je obrovské a tragické a ještě se zhorší, ale je to deset z více než šedesáti tisíc. Není to tak, že najednou umírají na COVID-19 masy proti normálu. Osobně se ale bojím, a statistiky to už ukazují, že i celková mortalita bude v Itálii letos vyšší. Nestíhají nemocnice, lidé se jim i vyhýbají, vládne panika, a zemře tak nadstandardně mnoho i těch, kteří koronavirus nemají. Koronavirus tak může zabít víc nenakažených než nakažených. Je to skutečně odstrašující příklad.

Pro druhou, mnohem pozitivnější statistiku, použiji Jižní Koreu, která si s koronavirem poradila dobře. Tam za dva měsíce, po které tam virus mají, statisticky umře 50 tisíc lidí. A z toho na COVID-19 140, tedy méně než 0,3 % zemřelých!

Doplním, že v ČR statisticky umírá průměrně přes 300 lidí denně, v tomto období to bude více. V kontextu tohoto čísla musíme vnímat zprávy o úmrtích na koronavirus.

Zmínil jste, že jste onemocněním prošel takřka bez příznaků. Vycházíte tedy z předpokladu, že populace je koronavirem zasažena mnohem více? My známe statistiku vycházející z počtu testovaných lidí.

Je to věc, kterou je potřeba opět zařadit do kontextu. Představa smrtnosti, tedy procenta mrtvých lidí ze skupiny nakažených, která mezi lidmi koluje, je absurdní. Každý, kdo zná matematiku, chápe, že vzoreček, kdy máte v čitateli počet mrtvých a vydělíte ho počtem pozitivně testovaných, nemůže ukazovat správné ani rozumné číslo. Protože ne všichni nakažení přece byli zjištěni a pozitivně testováni. Smrtnost se ale má vypočítávat jako počet úmrtí děleno počtem nakažených. Dělíme přesné číslo s velmi podceněným číslem. Proto nemůžeme tvrdit, že smrtnost činí dvě či tři procenta, nebo dokonce více.

Jaké číslo je tedy důležité?

Na přesnější údaje si budeme muset ještě počkat, ale už teď vidíme indicie. V Německu, kde nekolabuje zdravotnictví a probíhá více testování, máme 430 úmrtí a zhruba 58 tisíc pozitivně testovaných, takto vypočtená smrtnost činí tedy asi 0,75 procenta. Je ale jasné, že pokud bychom počet úmrtí dělili ne počtem pozitivně testovaných, ale skutečně nakažených, bude aktuální smrtnost mnohem nižší. Protože budeme těch 430 úmrtí dělit mnohem vyšším číslem.

Jakou reálnou nákazu tedy odhadujete?

Expertí hovoří o mnohonásobku, někdo deseti, někdo dvaceti, někdo třiceti. Samozřejmě se to bude lišit podle země a toho, jak rozsáhle testuje. I pokud by v Německu byla jen třikrát vyšší, v což nikdo nevěří, bude stávající smrtnost 0,25 %. Pokud desetkrát, tak jsme se smrtností dnes na úrovni chřipky. Situace se může vyvíjet, bohužel přijdou další úmrtí a možná i více, ale pokud nekolabuje zdravotnictví, to číslo nemůže být dramatické, už vůbec ne u normální zdravé populace, která není nemocná, a ani ve vysokém věku.

I ta dneska žije ve strachu, že když vyleze na ulici, tak zemře. Jako by tu byl mor, který vyhladí desetitisíce Čechů. Což se v žádné variantě nemůže stát, pokud nám naprosto nezkolabuje zdravotnictví. Trvám na tom, že ze zdravé populace zemře letos víc lidí na dopravní nehody než na koronavirus.

Jako Apollo 13

To ale nesnižuje potřebu opatření, která česká vláda zavádí, ne?

Samozřejmě. Boj proti koronaviru dává extrémní smysl, i když se některá opatření mohou zdát zbytečná. Ale ten boj se vede z jiného důvodu, než že by tu zemřelo několik procent populace.

Z jakého?

Vedeme boj, aby lidé neumírali zbytečně, a tedy aby nám nezkolabovalo zdravotnictví. Abychom se nedostali do situace, že nebudou stačit zdravotnické kapacity a že budeme mít lidi, o které se nedokážeme postarat. V Itálii by někteří pacienti zemřeli stejně, protože měli jiné vážné nemoci. Ale z těch 10 tisíc úmrtí by část mohla žít, pokud by dostala zdravotní péči, kterou by normálně měla dostat. A totéž platí pro neinfikované, kteří měli jiné zdravotní problémy a nedostali potřebnou péči. Každý případ, kdy člověk v demokratické společnosti zemře, protože nedostal potřebnou zdravotní péči, je tragédií a selháním celého systému.

Co je tedy na koronaviru tak nebezpečné, když ne primárně to, že je mezi populací rozšířený více, než tušíme?

Virus se šíří agresivně. A u určitého počtu pacientů, výrazně vyššího než u chřipky, má velmi vážný průběh, který vyžaduje hospitalizaci. Což přetěžuje zdravotní systém.

Je tedy potřeba chránit potenciálně ohrožené.

Je třeba zabránit zbytečným ztrátám životů. Američané udělali všechno pro to, aby neodepsali tři kosmonauty v misi Apollo 13, tak my přece nechceme odepsat tisíc nebo i více lidí. Drtivá většina zemřelých by měla jiné velmi vážné zdravotní problémy a k tomu zpravidla i vysoký věk - věkový průměr zemřelých v Itálii je přes osmdesát let a drtivá většina k tomu měla vážné zdravotní problémy, ale to na věci vůbec nic nemění. Přece nechceme skončit v situaci, kdy v České republice umře třeba tisíc, ale možná i několik tisíc lidí bez správné zdravotní péče. Nechceme je obětovat.

Je to boj, který dává obrovský smysl. Ale není to boj, že tu máme mor, který nás bude kosit. Je to boj o zábranu zbytečných úmrtí.

Na co by se tedy vláda měla soustředit? Na posílení zdravotní péče? Na zdravotní vybavení, lůžka a ventilátory?

Česká vláda udělala hrozně dobře, že opatření přijala rychle. Proto u nás nedošlo k tomu radikálnímu nástupu jako v Itálii. Má to obrovské výhody.

Získali čas na zásobování potřebným materiálem. Je potřeba ocenit, jak se daří české vládě a především ministru vnitra zorganizovat pomoc a jak jsme neskutečně lépe zásobeni, než jsme byli před čtrnácti dny. Za týden to bude zase jiné. I nemocnice se na tuto situaci mohou mnohem lépe připravit. Také se o viru a jeho chování postupně víc dozvídáme.

Otázkou je, jak dlouho tato opatření potrvají.

Ta striktní opatření mají smysl jen po nějaké období. Pokud bychom se všichni drželi v izolaci tři nebo čtyři měsíce, tak se stane jediná věc. Budeme riskovat, že virus jakoby zmizí, ale vrátí se později se stejnou silou. Vláda musí opatřeními průběh řídit, všichni světoví experti hovoří o zploštění nástupu, tedy

o tom, aby byl nárůst infikovaných pozvolnější. Nemám odbornost, abych radil. Podle signálů ze zahraničí se domnívám, že druhá fáze bude uvolnění režimu pro zdravou populaci, ale pokračující ochrana ohrožených skupin.

Abych sám nevyvolával paniku: přestože je v Itálii odstrašující situace a ještě se bohužel zhoršuje, stále platí, že tam z desetitisíce důchodců zemře o něco více než sedm osob, takže méně než jeden z tisíce, a že má další zdravotní problémy. Ani v případě starších lidí tedy nejde o žádná masová čísla, ale jsou samozřejmě nesrovnatelně vyšší a vážnější. V žádném případě přece nechceme, aby zemřel každý tisící důchodce.

Šílené nápady

Opatření, které zmínil šéf krizového štábu Prymula, o až dvouletém uzavření hranic není správné?

Je nesmysl, co řekl pan Prymula. To jsou šílené nápady. Tato formulace, tak jak byla vyřčena, je naprosto protidemokratická a protiústavní. Máme ústavou zaručena základní práva a svobody. Svoboda pohybu je jednou z nich, a velmi významnou. Může být nějakým způsobem omezená z velmi vážného důvodu na nezbytnou dobu, ale nemůže nastoupit jakýsi zdravotně-policejní stát. Chápu, že když bude někde existovat ohnisko koronaviru nebo jiné nemoci, která by ohrožovala zdraví českých občanů, tak na určité nutné období je možné omezit cestování do konkrétního státu. Ale žádné plošné zákazy. Naštěstí to česká vláda žádným způsobem nepotvrzovala, byl jen jeden výrok.

Jak může stát pomoci podnikatelskému sektoru?

To, co se teď děje, je obrovský šok pro hospodářství. Spousta podniků musela zavřít, což má obrovský druhotný dopad na další podniky. A je to přesně okamžik, kdy stát musí poskytnout pomoc. Na rozdíl od krize 2009, tak ta reakce států přichází v principu rychle a dobře. Záchranný balík v USA má obrovský rozměr, stejně tak v Německu.

A konkrétní kroky mají vypadat jak?

Stát musí maximálně zmírnit zbytečnou nezaměstnanost. Pro podniky, které neumí v této situaci přežít několik týdnů, je potřeba najít způsob, jak je podpořit a umožnit přežít, pokud nebudou propouštět. A samozřejmě je potřeba se dobře postarat o ty, kteří jsou již teď nezaměstnaní a přišli o práci absolutně ne vlastní vinou. Například pracovníci restaurací a hospod. Druhým pilířem je zajistit dostupnost půjček pro firmy, které teď procházejí ekonomickým šokem. Aby se nestalo, že banky pro ně nebudou mít peníze. To je pomoc, která je pro stát návratná.

Také se objevil nápad na zákaz vyvádění dividend z Česka, mířený na zahraniční vlastníky firem.

To je absurdní nápad, byla by to hrozná rána pro naši ekonomiku a životní úroveň. Musíme si uvědomit, že nastává kritická situace. Řada důležitých zahraničních podniků bude omezovat svoje kapacity a investice. My přece potřebujeme, aby tyto firmy kapacity a investice v České republice neomezily.

Můžete uvést konkrétní příklad?

Například Volkswagen. Potřebujeme, aby se tu cítil jako vítaný a vyhodnotil si, že Česká republika je pro něj nejlepší investiční prostředí, a svoje kapacity tady chtěl zavřít až jako poslední. A abychom byli první země, kde by chtěl investovat. A pokud toto od Volkswagenu potřebuji, tak mu asi nebudu zakazovat, aby si vyplácel podíl na zisku.

Následky krize:

Co by se stalo, pokud by stát podniky nepodpořil?

Nastala by takzvaná krize likvidity, podniky by neměly hotovost. A proběhl by

tady dominový efekt. Pokud se ta opatření zvládnou v rámci rozumného času, tak můžeme z této krize vyjít relativně bez velkých ekonomických škod. I když to postihne hospodářský výsledek státu i firem v tomto roce.

Dopady této krize tedy mohou být nižší než v roce 2008?

Záleží, jak dlouho budeme v nouzovém režimu. Pokud v něm budeme ještě tři týdny nebo měsíc, tak jsem optimista. Záležet také bude, zda se nezmění naše chování. Jestli hosté znovu začnou chodit do restaurací, do kin, divadel a cestovat.

Měla by to vláda takto lidem říkat? Nemůže se stát, že by naopak nad situací ztratila kontrolu?

Vláda dělá dobrou práci z hlediska praktických opatření. Komunikace je samozřejmě složitá. Je to spíš chyba médií a tlak sociálních sítí, protože na nich se informace šíří bez kontextu. Z pohledu vlády je pak strašně obtížné říkat to, co říkám teď já. Spíše apeluji na to, že úkolem médií je přinášet kontext a informovat, jaký je skutečný stav. Vláda pak má říkat, co dělat, abychom zabránili skutečným úmrtím.

Zatím to ale vypadá, že Češi se chovají velmi svědomitě.

Vidíme vlnu emocí a solidarity, jakou jsme tu od roku 1989 neměli. Je to velmi dobrá zpráva pro tuto zemi. Žádná část populace neříká, že jim je jedno, že by lidé mohli zemřít zbytečně. Češi jsou dostatečně rozumní na to, abychom jim mohli říct pravdu, nemusíme vyvolávat paniku. Je čas informovat lidi rozumně.

Evropské srovnání

Váš holding EPH působí na mnoha trzích v Evropě. Můžete srovnávat, jaká je situace na jednotlivých trzích.

Odhaduji, že z velkých ekonomik výrazně nejlépe dopadne Německo. Bude mít nejmenší ztráty, přitom nemá nejvíce restriktivních opatření. Má mnohem méně mrtvých než Francie, Británie a dramaticky méně než Itálie. Bylo lépe připravené, výborně reaguje, mají nejvyšší kapacitu nemocnic, respektive lůžek na jednotkách intenzivní péče.

Také ale působíte v Itálii.

Itálie má velký podíl starší populace, a i když ta úmrtí z hlediska celkového počtu zemřelých tak zásadní nejsou, tak dnes už deset tisíc je přesto hrozné číslo, a to se ještě zvýší. Navíc se bojím nárůstu počtu zemřelých i bez COVID-19. Italové jsou optimisté, ale bojím se, že to bude mít velký psychologický dopad. Je mně nesmírně líto, co se tam děje.

EPH kromě energetiky působí v řadě dalších segmentů. Která oblast se nyní nachází v nejsložitější situaci?

Největší dopad asi vidím u médií, jsou ve složité situaci. Musejí fungovat. Je strašně důležité, aby každodenně informovala, se všemi omezeními kolem koronaviru, ale vypadávají jim příjmy. V případě tisku navíc došlo nejen k výpadku příjmů z inzerce, ale i k potížím v distribuční síti, takže dostává rány ze dvou stran. Naopak například dobře funguje e-commerce (internetové obchody a služby – pozn.). Jsem rád, že se našim firmám daří zvyšovat kapacity a poskytovat služby, které jsou pro české domácnosti zásadní.

Sport: Strach z davu?

Jaké dopady bude mít krize na sport? Myslím jako na celek, nikoliv například na Spartu, kterou také vlastníte.

Krátkodobě dostane sport těžkou ránu, to je naprosto evidentní, ale pokud nebudou opatření trvat příliš dlouho, nebude sama o sobě nepřekonatelná. Navíc vidíme i solidaritu ze strany sportovců, kteří si snižují platy.

Nejdůležitější bude dlouhodobý dopad na chování lidí. Pokud se po koronaviru budou bát chodit na stadiony, tak sport zaznamená dlouhodobě dramatický propad.

Racionální zelená

Z Vašeho pohledu vlastníka elektráren: Jaký vliv bude mít krize na ekologický a klimatický aktivismus?

Nebylo by správné z tématu, které bylo prioritou politiků řady zemí, najednou v chaosu ustupovat. Co dává smysl, je přehodnotit jednotlivá opatření. I kdybych byl prvním bojovníkem proti klimatické změně, nevolil bych řadu opatření, která byla v minulosti schválena nebo prosazována. V období před krizí jsme se chovali, jako by zdroje byly neomezené, přitom ani tehdy nebyly. Věřím, že ta debata teď možná proběhne racionálněji.

Jiná Evropa?

Je také nesporné, že tato krize přinese nové příležitosti.

Určitě se ukáže, že některé věci umíme udělat efektivněji. Na konkrétní úrovni nesporně platí, že budou investoři, kteří budou umět dělat správná rozhodnutí ve správný čas, a jako při každé krizi dojde ke změnám na trhu. Někdo významně oslabí, jiný posílí. V některých ohledech se může změnit naše chování. Lidé si mohou zvyknout trochu jinak nakupovat, třeba přes internet, určitě se zlepší logistika, řada podniků zefektivní. Určitě bych ale pozitivně nehodnotil krizi, zvláště ne tu, kdy umírají lidé.

Zmínil jste, že základní povinností státu je postarat se o zdraví svých občanů, a když se to nepovede, může to narušit demokratický systém.

Jak se koronavirová krize může odrazit na politickém uspořádání politické mapy Evropy a jednotlivých zemí?

Jde to za hranici mých schopností analyzovat. Intuitivně cítím dvě tendence. Na jednu stranu čekám tlak na racionalizaci politiky. Pokud některým populistům a bojovníkům proti všemu nacházely odezvu programy, že zdroje jsou neomezené, o ekonomiku nejde a velké firmy jsou vlastně nepřátelé, tak v krizi si všichni uvědomíme, že nic není zadarmo, musíme o naši životní úroveň pečovat, a když zlé velké firmy ztratíte, máte miliony lidí bez práce. Země, kde se státu nepodaří zvládnout svou roli ve vztahu ke koronaviru, z toho budou jistě prožívat obrovskou frustraci. A co se bude dít tam, to bude mnohem složitější odhadnout. Jestli pak frustrace povede k tomu, že lidé budou chtít politiky pragmatiky nebo ještě větší populisty, nedokážu odhadnout.

Státy si krizi řídí samy. Může současná situace negativně dopadnout na Evropskou unii?

Nejsou pro to důvody a bylo by to nešťastné. Evropská unie teď ani masivně konat nemůže. Nadávat na unii, že problém neřeší, když na to není povoláná a nemá na to nástroje, nemá smysl.

Ale i tak ji to může změnit.

Doufám, že to povede k tomu, aby Evropská unie byla méně ideologická a více pragmatická, a tento tlak tato krize přinese. Bude záležet také na tom, jestli v rámci krize zapomeneme na evropskou a mezinárodní solidaritu. Pokud budeme mít fobii z Italů, tak to je něco, co evropským projektem otřást může, mohlo by to mít dopad na vztahy mezi národy a celkovou emoci. Abychom se báli podat Italovi ruku, to by bylo absurdní, a to bych se strašně styděl.

Měsíc s koronavirem

V době, kdy u mě tento virus probíhal, jsem neměl žádný z příznaků, díky kterému bych to mohl poznat. Musel jsem si ty věci zpětně dohadovat. S vysokou mírou pravděpodobnosti jsem před měsícem ve Francii – ta tehdy nebyla nijak riziková – potkal jednoho z představitelů veřejného života. Znáám ho, podali jsme si ruku, krátce jsem s ním mluvil.

Až mnohem později jsem o něm zjistil, že je pozitivní. Pravděpodobně tímto kontaktem jsem dostal základní dávku toho viru. To bylo ve čtvrtek před čtyřmi týdny, v neděli večer jsem pak usnul u otevřeného okna. V noci jsem se probudil hroznou zimou a říkal jsem si: „Je to v háji, budu nemocný.“ V pondělí ráno mě trošku bolelo v krku, ale ta bolest přes den přešla. Ale další tři dny jsem měl slabší rýmu.“

Do toho jsem každý den cestoval. A stalo se mi to, co se s rýmou stane téměř vždy na cestách: měl jsem podrážděné dutiny. To trvalo dalších šest dnů.

Když to odeznělo a cítil jsem se normálně, byl jsem náhodou testovaný pro podezření přítomnosti koronaviru v mém okolí. Všichni, se kterými jsem podstoupil testy, měli negativní výsledek, včetně jediného člověka, od kterého bych to mohl napřímo dostat. Jenže já jsem byl testovaný pozitivně. To bylo ve středu před téměř dvaceti dny.

Od té doby jsem byl v izolaci a neměl žádné potíže. V pátek mi lékaři sdělili, že moje testy jsou negativní.